

→ – «Disse kunstnerne er jo litt sånn crazy og naive, men herlige, du vet, vi må ha noen kunstnere som bryter litt med konvensjonene og utfordrer grenser og sånt». Men min erfaring er at når du virkelig utfordrer grenser, er det ganske ukomfortabelt og gjør ganske vondt.

Ikke engang dem som feirer kunsten i festtaler, dem som snakker om hvor viktig det er å utfordre grenser, synes det er så kult når de selv blir utfordret, er Traaviks erfaring.

– Så lenge det er Sylvi Listhaug, pensjonister eller Donald Trump som blir utfordret, er det greit og viktig, men hvis vi «dannede mennesker» må vende den provokasjonen inn mot oss selv, blir faktisk de fleste like forbannede og provoserte. En hel del diskusjoner som har oppstått i forbindelse med det meste jeg har holdt på med, har ofte avdekket holdninger som er nesten det motsatte av det de provoserte tror de selv har.

DA HAN I 2008 GJENNOMFØRTE skjønnhetskonkurransen «Miss Landmine» i Angola, der deltagerne hadde mistet ulike kroppsdeler i mineulykker, ble han kritisert for å iscenesette svarte, fattige handikappede damer.

– Man kan spørre seg hvordan «Miss Landmine» ville blitt mottatt i dag, i dette hypersensitive klimaet som råder nå. Det der med å bli forarget og provosert på vegne av folk man anser som litt mindre i stand til å ta vare på seg selv. Jeg synes absolutt at det er en problemstilling som skal løftes frem, jeg var glad for at det poenget ble gjort. Men jeg synes samtidig det er påfallende at ingen av de mest kritiske stemmene hadde spurt dame selv om hva de syntes om å være med.

– Og igjen gjør det samme som de beskylder deg for å gjøre?

- Nettopp. Og kanskje enda mer, til og med.
- Blir de kritiske røstene en del av prosjektet ditt?
- Absolutt.
- En del av kunstverket?
- Jeg nekter å svare ja eller nei på det.
- Hvorfor?
- For da er det ikke kunst lenger.

NOEN AV MORTEN TRAAVIKS aller sterkeste kritikere har vært Bård Larsen og Kristin Clemet fra tenketanken Civita. Da han i 2014 anmeldte dem for ærekrenkelser, sa Clemet at det var umulig å vite om anmeldelsen var alvorlig ment eller bare en del av Traaviks iscenesettelse av seg selv.

Og dette er noe som stadig dukker opp i omtaler av Traavik; at han iscenesetter seg selv. At det er umulig å vite hvor du har ham.

– Takk for komplimenten, sier jeg da. Jeg ønsker jo, og det tror jeg alle som beskjefter seg med kommunikasjon vil si, at den skal nå så langt ut som mulig og på så mange nivåer som mulig. Når folk som overhodet ikke har noe med kunstfeltet å gjøre, føler behov for aktivt å distansere seg fra å være en brikke i mine teateroppsetninger, må jeg bare bli kjempeglad og ta det som et tegn på at kommunikasjonen min når ganske langt ut.

Teaterscenene er litt for liten, synes han selv, og takker derfor gjerne ja til en som er større.

– Det viser at diskusjonene som verkene setter i gang, foregår minst like mye ute i den ikke-kunstneriske offentligheten.

- Da har du en ganske stor scene?
- Mhm. Absolutt.
- Hvor stor vil du at scenen din skal være?
- Det avhenger helt av prosjektets art og natur. Den viktigste scenen er jo den som er inne i deg, i oss.
- Du synes ikke det er ubehagelig å stå i opphete debatter?

«De fleste som kjenner meg privat, vil mene at det er veldig kort avstand mellom den jeg fremstår som offentlig, og den jeg er privat.»

MORTEN TRAAVIK

Ser på ...

STAND UP. Stand up-komikeren Bill Hicks (1961-94). Ingen over, ingen ved siden.

Smaker på ...

I DET SISTE: Rød solhatt, Alvedon, ingefær, vodka og ikke minst chaga-te fra Traavik. Infos bedriftsjaman.

Hører på ...

IPOD. «Miks sanger»-innstillingen på min trofaste iPod Classic: Kraftwerk, Trond-Viggo, Sølvguttene, Aerosmith osv.

Kjenner på ...

STERKE FØLELSER. Et voksende sinne mot de ansvarlige for at min gode venn Frode Berg nå sitter fengslet i Moskva.

– Nei, jeg synes ikke det. Bordet fanger litt. Du forplikter deg hvis du skal være en såkalt politisk kunstner. Jeg har ingenting annet enn en mild forakt til overs for å springe inn på galleriet igjen og si: «Men det var jo bare kunst». Jeg vet veldig godt hva jeg står for. Det har sikkert også en del med temperament å gjøre, og min etnisitet som bergenser, at jeg liker en god krangel.

DET VAR I 2010, da han hadde en utstilling av bildene fra «Miss Landmine» i Stockholm, at han traff Johanna. Hun jobbet der som utstillingspedagog og hadde fått i oppdrag å gi kunstneren en omvisning. Et drøyt år senere kom Tage til verden. Tre år senere kom Hannes.

– Det var veldig effektivt, ler Traavik.

Johanna er svensk, og ettersom hun hadde en fast jobb i Stockholm, samt en datter fra før, var det lettere for ham å flytte på seg. Nå, syv år senere, forbereder familien seg på å forlate Sverige til fordel for Norge og Bergen, hvor han selv vokste opp.

– Fordi der har vi barnevakt. Eller, det har ikke bare med det å gjøre, men vi har tre barn, og jeg reiser jo en del i jobben. I Stockholm har vi ingen

nær familie som kan være avlastning. Det har vi i Bergen, med en farmor som ville *betalt* for å få lov til å være barnevakt. I tillegg til at min bror bor der, og at Bergen er en jævlig fin by å vokse opp i, noe jeg vet av egen erfaring.

– Er du mye borte fra ungene dine?

– Det kommer an på hva som er mye. Siden Tage ble født, har jeg aldri vært borte fra familien mer enn to uker sammenhengende. Det gjør ikke noe at du reiser en del hvis du ikke er så lenge borte av gangen. Det er veldig sjelden at jeg er vekke så lenge også. Det har foreløpig gått bra. De kjenner meg igjen.

HAN SAVNER DEM når han er borte. Savn, og en viss dårlig samvittighet, tror han er en integrert del av foreldrepakken.

– Jeg tar dem med av og til. Tage var med til Nord-Korea da han var ti måneder. Han var en kjempestjerne, de gikk jo helt bananas over ham: Liten, blond, blåøyd og kjempesøt.

– Dette ryktet om deg, om at du iscenesetter deg selv og at det er vanskelig å vite hvor vi har deg ...

– Mhm ...

– Hvor kommer det fra?

– Nei, det er ikke godt å vite hvor rykter har oppstått.

– Men stemmer det?

– Nei, ikke mer enn alle andre gjør det, hver enesete dag. Jeg tror heller at jeg gjør det i et større format og i en større målestokk. Jeg er ofte en veldig tydelig del av mine prosjekter, men det kommer litt an på hva som menes med *iscenesette*. Hvis det er å kultivere en karakter som jeg egentlig ikke er, da tror jeg ikke det. De fleste som kjenner meg privat, vil mene at det er veldig kort avstand mellom den jeg fremstår som offentlig, og den jeg er privat.

Slik som han holder på med ting som får mye medieoppmerksomhet, tror han det kan gi næring til et slags mytisk skjær over ham.

– Jeg har ikke noe mot å føle meg som en litt mytisk sjel.

Han ler litt.

Morten Traaviks hypotese er at vi alle iscenesetter oss selv hele tiden.

– Når du møter noen for første gang, for eksempel, når du har sex med noen du ikke kjenner så godt, eller driver valgkamp ... Jeg er langt fra eksepsjonell i mitt nivå av iscenesettelse. ■

julia.renate.ingebrihtsen@vg.no
line.moller@vg.no